

EVALUACIJA AKTUALNE PROFESIONALNE PRAKSE SOCIJALNIH RADNIKA REPUBLIKE HRVATSKE

Aleksandar Halmi, Milan Martinović
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Studentski centar socijalnog rada

Stručni članak
Priljeno: rujan 1994.

Bazičnim evaluacijskim istraživanjem aktualne profesionalne prakse socijalnih radnika Hrvatske, autori žele objektivnije ocijeniti:

1. Ulogu pojedinih profesionalnih, polivalentnih funkcija koje socijalni radnici obavljaju u svojoj svakodnevnoj praksi ili pružanju usluga socijalnog rada (npr. socijalna skrb, socijalna advokatura, socijalno planiranje, medijacija, istraživanje, evaluacija prakse, savjetovanje i edukacija).

2. Kako socijalni i drugi stručni radnici rangiraju osnovne funkcije socijalnog rada po značenju?

3. Kojim se intenzitetom u svakodnevnoj praksi bave realizacijom tih funkcija?

4. Kojim bi se funkcijama socijalni i drugi stručni radnici trebali baviti u idealno organiziranoj praksi?

5. Postoji li bitna diskrepancija u intenzitetu bavljenja pojedinim funkcijama između realne i idealno zamišljene prakse?

U tom smislu praksa socijalnog rada raslojena je na sedam temeljnih funkcija iz kojih su ekstrahirane 44 varijable ili pojedinačne aktivnosti preko kojih se te funkcije ostvaruju.

Sljedeća skupina pitanja odnosila se na: 1. Rad ekspertnih timova u CZSR te participaciju stručnjaka u ostvarenju autentičnih timskih i zajedničkih funkcija, 2. Informiranost, preferiranje i upotrebu ponuđenih modela uvođenju procesa rješavanja problema od kojih svaki ima svoju autentičnu metodološku proceduru, 3. Kvalitetu odnosa između suradnika u CZSR mjerenu pomoću indeksa suradnje.

U prvoj fazi istraživanje je provedeno na uzorku zagrebačkih socijalnih i drugih stručnih radnika zaposlenih u devet centara za socijalni rad.

1. FORMULACIJA PROBLEMA ISTRAŽIVANJA

Prema mnogim pokazateljima, socijalni je rad danas na značajnoj prekretnici i ozbiljnoj metodološkoj preorijentaciji uz tendenciju prevladavanja klasičnog koncepta socijalnog rada, reduciranog na rad s pojedincem, i pokušaja konstituiranja prakse na konceptu integralnog socijalnog rada, koji podrazumijeva harmonično jedinstvo sva tri metoda kompleksa socijalnog rada.

Djelotvornost apela za promjenama ne ovisi samo o logičkoj i empirijskoj uvjerljivosti teza koje se proklamiraju već i o spremnosti i raspoloženju socijalnih i drugih stručnih radnika da te promjene prihvate. Ako su stručni radnici zadovoljni postojećim stanjem, onda

će novi program vjerojatno biti vrlo teško realiziran. Ako je raspoloženje za promjenom u "stručnoj bazi" veće, a istovremeno je u pogledu pravca promjena suglasno s novim teoretskim orijentacijama, onda će novi programi pasti na pogodno tlo.

Stoga nam se učinilo da je korisno utvrditi kako socijalni i drugi stručni radnici gledaju na to što jesu, a što nisu značajne funkcije njihove profesije te ima li ili nema potrebe da se nešto bitnije mijenja.

2. PREDMET ISTRAŽIVANJA

Neposredan predmet ovog istraživanja jest evaluacija profesionalne prakse socijalnih radnika Republike Hrvatske u razdoblju od 1990 do 1994. godine.

Bazičnim evaluacijskim istraživanjem aktualne profesionalne prakse socijalnih radnika Hrvatske želimo objektivnije ocijeniti praksu socijalnog rada, kako je vide sami socijalni radnici, tj. ulogu pojedinih profesionalnih funkcija koje socijalni radnici obavljaju u svojoj svakidašnjoj praksi, rad stručnih timova u službama i ustanovama socijalnog rada, korištenje ponuđenih modela u vođenju procesa rješavanja problema klijenta, od kojih svaki ima svoju specifičnu metodološku proceduru, te međuprofesionalnu i interfunkcijsku kvalitetu odnosa u pojedinim institucijama socijalne skrbi.

3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Budući da je prvi temeljni cilj ovog istraživanja utvrđivanje raspoloženja "stručne baze" prema promjenama u orijentaciji i načinu rada, u žarište interesa stavili smo subjektivnu dimenziju, odnosno doživljaj vlastite prakse. Da bi se mogao realizirati tako formuliran cilj, moramo prtehodno analizirati sljedeće zadatke istraživanja.

4. ZADACI ISTRAŽIVANJA

4.1. Socijalni rad može se raščlaniti na nekoliko osnovnih funkcija, pa je prirodno utvrditi koliko značenje socijalni radnici pridaju pojedinim funkcijama.

4.2. Logično je pretpostaviti da se svi socijalni radnici ne bave, u podjednakoj mjeri, svim funkcijama socijalnog rada, odnosno valja utvrditi što socijalni radnici doista rade, a što ne.

4.3. Problematizirajući dalje ovo pitanje, možemo lako doći do konstatacije da je socijalni radnik kao profesionalac ograničen mnogim objektivnim čimbenicima (novonastalom situacijom koja je unijela znatne promjene u radu, brojem predmeta, prirodom radnog mjesta, organizacijom rada i sl.), te da je prisiljen djelovati nešto drugačije nego što bi zapravo htio i mogao. Stoga smo im postavili pitanje što bi radili, na kojim bi funkcijama i aktivnostima oni osobno inzistirali kada bi im bila pružena prilika da svoj posao kreiraju po vlastitoj zamisli, tj. pod "idealnim" uvjetima.

4.4. Konačno, ono što privlači najveću pažnju jest utvrđivanje eventualnog stupnja diskrepancije između realnog i idealnog stanja u stručnoj praksi socijalnog rada, odnosno, između onog što su socijalni radnici prihvatili ili su morali prihvatiti da rade i onog što

smatraju da bi trebali raditi. Intenzitet ovog raskoraka bio bi proporcionalan stupnju profesionalne frustriranosti socijalnih radnika i spremnosti za prihvaćanje promjena. Odsutnost statistički (i vizualno) značajnih razlika značila bi opet suglasnost s postojećim stanjem i odsutnost želje za promjenom.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Realizacija ovako formuliranih ciljeva i zadataka projekta zahtijeva da dosta neodređena zavisna varijabla "praksa socijalnog rada" bude operacionalno definirana i diferencirana na relativno samostalne "osnovne funkcije". Polazeći od Pincus-Minahenove analize i klasifikacije profesionalnih funkcija socijalnog rada, izdvojili smo sljedeće osnovne funkcije socijalnog rada.

5.1. Pružanje neposredne pomoći klijentu neposrednim radom s njime u rješavanju problema, odnosno pružanje pomoći ljudima da povećaju svoje potencijale za uočavanje i rješavanje problema, ili da se njima efikasnije koriste primjenjujući jedan od navedenih modela rješavanja problema.

5.2. Uspostavljanje inicijalnih veza između klijenta i institucija. Drugim riječima, radi se o funkciji tzv. "socijalne advokature" gdje socijalni radnik nastupa kao zastupnik ljudi koji imaju teškoća u realizaciji prava pred institucijama.

5.3. Poboljšanje odnosa između klijenta i institucija podrazumijeva da rješavanje problemske situacije znači ostvarivanje kvalitetnih odnosa između osoba u stanju potrebe i odgovarajućih službi i ustanova.

5.4. Poboljšanje funkcioniranja sustava davalaca usluga podrazumijeva napor socijalnih radnika da djeluju na valjano funkcioniranje dijelova i segmenata neformalnih i formalnih društvenih institucija kako bi kvalitetnije ispunjavale svoju ulogu.

5.5. Utjecaj na vođenje socijalne politike - ova funkcija pretpostavlja da je u osnovi djelovanje socijalnih radnika usmjereno na modifikaciju, kreiranje i unapređenje razvojne socijalne politike i politike socijalne skrbi putem praćenja i proučavanja rasprostranjenosti, dinamike i modaliteta socijalnih problema.

5.6. Raspodjela materijalnih resursa društva - ova funkcija spada u tradicionalne funkcije socijalnog rada, a podrazumijeva raspodjelu materijalnih dobara u novcu i naturi, utvrđivanje realnih potreba za određenim oblicima socijalne pomoći i sl.

5.7. Funkcija socijalne kontrole podrazumijeva da socijalni radnik radi kao ovlašten organ za socijalnu kontrolu osoba s društveno neprihvatljivim oblicima ponašanja, ali kao zaštitnik onih koji mogu biti zlopotrijebljeni i manipulirani od drugih (osobe s teškoćama u razvoju).

Da zaključimo. Profesionalne preokupacije želimo ispitivati na višefaznom reprezentativnom uzorku ponajprije zagrebačkih socijalnih i drugih stručnih radnika zaposlenih u CZSR i drugim službama i ustanovama socijalne skrbi, a potom socijalnih radnika diljem Republike Hrvatske. Fokus istraživanja je na sljedećim pitanjima: 1. Kako socijalni i drugi stručni radnici rangiraju osnovne funkcije socijalnog rada po značaju? 2. Kojim se

intenzitetom u svakodnevnoj praksi bave realizacijom tih funkcija? 3. Kojim bi se funkcijama trebalo baviti u "idealno" organiziranoj praksi? 4. Postoji li raskorak u intenzitetu bavljenja pojedinim funkcijama između realne i idealno zamišljene prakse?

Osnovne funkcije dalje su razložene na nekoliko tipičnih, standardnih i uobičajenih praktičnih aktivnosti. Tim postupkom dobivene su 44 pojedinačne varijable, tj. praktične aktivnosti, kojima se funkcije socijalnog rada realiziraju u neposrednoj praksi. Intenzitet bavljenja svakom pojedinačnom aktivnošću procjenjivan je na petostupnjevanoj ljestvici od 1 ("ovom aktivnošću se skoro nikako ne bavim") do 5 ("ovom aktivnošću sam svakodnevno i skoro isključivo profesionalno okupiran").

6. TEHNIKE ISTRAŽIVANJA

Instrumenti za prikupljanje podataka proistekli su iz ekstrahiranih varijabli i obuhvaćaju sljedeće četiri grupe podataka: a) opći podaci o socijalnom radniku, b) skala rangiranja značajnosti osnovnih funkcija socijalnog rada, c) skala procjene realnog stanja odnosno skala procjene intenziteta bavljenja pojedinim aktivnostima socijalnog rada, d) skala procjene idealnog stanja ili skala procjene intenziteta a aktivnosti kojima bi se u idealnim prilikama socijalni radnici bavili u CZSR.

Opći podaci služili su za kontrolu nezavisne varijable "socijalni radnik": stručni profil, razina stručne spreme, CZSR, monodisciplinarni ili multidisciplinarni tim, dobno-spolna struktura, godine staža u struci, lokacija ustanove u kojoj socijalni radnik radi.

U uzorak je ušlo devet zagrebačkih CZSR. Respondenti su bili socijalni radnici (30 diplomiranih socijalnih radnika i 10 s višom stručnom spremom) i 20 ostalih stručnjaka (psihologa, sociologa, pedagoga i pravnika). Ovakav uzorak, dakako, nije reprezentativan, već prigodan, tako da se rezultati ne mogu generalizirati na cijelu Republiku Hrvatsku, već samo mogu poslužiti kao indikacija koju valja provjeriti na reprezentativnom uzorku ispitanika.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Tablica 1. Rang značajnosti pojedinih funkcija

Red. br.	Naziv funkcije socijalnog rada	Dipl. soc. rad.	Socijalni radnici	Ostali
1.	Pružanje neposredne pomoći u rješavanju problema	I.	I.	I.
2.	Uspostavljanje inicijalnih veza pojedinac-institucija	II.	III.	III.
3.	Poboljšanje odnosa pojedinac-institucija	III.	II.	II.
4.	Poboljšanje funkcioniranja sustava davalaca usluga	V.	IV.	VI.
5.	Utjecaj na vođenje socijalne politike	IV.	V.	IV.
6.	Raspodjela materijalnih potencijala društva	VI.	VI.	V.
7.	Funkcije socijalne kontrole	VII.	VII.	VII.

Interpretacija:

Podaci rangiranja značenja koji socijalni i drugi stručni radnici pridaju pojedinim funkcijama socijalnog rada nedvosmisleno pokazuju da pružanje neposredne pomoći u prevladavanju problema zauzima prvo mjesto, i to kod svih respondenata. Funkcije uspostavljanja inicijalnih veza između pojedinca i institucija i poboljšanje odnosa između pojedinca i institucija zauzimaju drugo i treće mjesto i smatraju se značajnim za socijalni rad, dok se poboljšanje funkcioniranja sustava davalaca usluga, utjecaj na vođenje socijalne politike raspodjela materijalnih potencijala društva svrstavaju na četvrto, peto i šesto mjesto, i označavaju kao manje važne. Na kraju funkcija socijalne kontrole jednodušno biva obilježena posljednjim mjestom na rangui, odnosno kao najkarakterističnija za socijalni rad.

Ako bismo dalje analizirali rang značajnosti pojedinih funkcija socijalnog rada kod svih stručnjaka zasebno, došli bismo do podataka koji pokazuju da osim funkcija pružanja neposredne pomoći i funkcija socijalne kontrole, gdje su svi stručnjaci jedinstveni u određivanju ranga, socijalni radnici i diplomirani socijalni radnici slažu se samo u određivanju mjesta značajnosti funkcija raspodjele materijalnih potencijala društva kojoj pridaju i jedni i drugi šesto mjesto. Što se podudarnosti u rangiranju funkcija socijalnog rada između diplomiranog socijalnog radnika i ostalih stručnjaka tiče, jedinstveni su u pitanju određenja ranga funkcije uspostavljanja inicijalnih veza pojedinac-institucija, kojoj daju treće mjesto, i poboljšanja odnosa pojedinac-institucija, kojoj daju drugo mjesto.

Nadalje, podaci s poligona frekvencija (graf. 1) pokazuju da se stručni radnici u CZSR ne bave podjednako intenzivno svim funkcijama socijalnog rada. U tablici 1. prikazan je odnos realnog i idealnog stanja u vrednovanju stručne prakse socijalnog rada. Podaci su obrađivani pomoću vagane aritmetičke sredine. Rezultati testa također pokazuju statistički značajne razlike između realnog i idealnog stanja u aktualnoj profesionalnoj praksi socijalnih radnika, a najznačajnije su u utjecaju na vođenje socijalne politike, raspodjelu materijalnih dobara društva i poboljšanja funkcioniranja sistema davalaca usluga.

Rezultati ispitivanja realnog stanja ili postojeće prakse socijalnog rada evidentno pokazuju da se najviše vremena i energije ulaže u pružanje neposredne pomoći u rješavanju problemne situacije klijenata. To je dominantna funkcija u svim CZSR, premda socijalni radnici pored te funkcije rade i druge poslove. Tri ostale funkcije (uspostavljanje inicijalnih veza, zatim poboljšanje odnosa pojedinac institucija i funkcija socijalne kontrole) zauzimaju umjeren položaj u realnoj praktičnoj djelatnosti socijalnih radnika. Ovdje je zanimljivo napomenuti da funkcija socijalne kontrole zauzima tek posljednji rang po važnosti, što znači da se stručni radnici moraju intenzivnije baviti tom funkcijom koju ne smatraju naročito bitnom. Najzad, socijalni i drugi stručni radnici najmanje se bave funkcijom utjecaja na vođenje socijalne politike, a također raspodjelom materijalnih dobara i poboljšanjem funkcioniranja davalaca usluga, odnosno ti se zadaci obavljaju tek uzgredno, povremeno ili djelomično.

Gledano po profilu stručnosti radnika konstatiramo da:

- socijalni radnici imaju upadljivo selektivan, neujednačen pristup pojedinim funkcijama socijalnog rada, što bi se moglo nazvati tipičnom "klasičnom orijentacijom";

- diplomirani socijalni radnici imaju nešto ujednačeniji pristup, tj. nastoje relativno podjednako razvijati sve funkcije socijalnog rada, pri čemu i kod njih značajno dominira orijentacija na pružanje neposredne pomoći i tzv. "dijagnostičko-metodološki model";

- ostali stručni radnici su najselektivniji, tj. očigledno nemaju ambiciju da rade sve, već se opredjeljuju za određene funkcije. To su pružanje neposredne pomoći i utjecaj na vođenje socijalne politike.

Sažetak rezultata ispitivanja intenziteta bavljenja pojedinim funkcijama socijalnog rada u datim okolnostima mogao bi se svesti na konstataciju da se ipak sve okreće oko pomoći pojedincima, tj. da je praksa socijalnog rada u osnovi "klijentocentrična" i da je ta tendencija konstatirana kod svih grupacija ispitanika.

Rezultati ispitivanja intenziteta bavljenja pojedinim funkcijama socijalnog rada pod idealnim uvjetima jasno pokazuju da bi socijalni rad u budućnosti trebao uravnoteženo i harmonično ostvarivati sve funkcije, što se vidi iz približno ujednačenih intenziteta koji se u projekciji pridaju pojedinim funkcijama. Prema empirijskim pokazateljima, socijalni radnici smatraju da bi se u budućnosti trebali podjednako baviti svim funkcijama. Po pojedinačnim funkcijama, funkcije pružanja neposredne pomoći u rješavanju problema, uspostavljanje inicijalnih veza pojedinac-institucija, poboljšanje odnosa pojedinac-institucija, poboljšanje funkcioniranja sustava davalaca usluga i utjecaj na vođenje socijalne politike trebale bi imati dominantan položaj. Stručnjaci u CZSR smatraju da nešto manje aktivnosti trebaju usmjeriti na raspodjelu materijalnih potencijala društva i funkciju socijalne kontrole.

Sažimljući idealiziranu sliku prakse socijalnog rada, konstatiramo da se očekuje i priželjkuje pojačana aktivnost u svim funkcijama socijalnog rada, tako da se socijalni rad u budućnosti vidi kao ujednačeno zadovoljavanje svih funkcija, s naglaskom na tzv. "problem-solving" proces ili proces rješavanja problema, ali i s pojedinačnim utjecajem na vođenje socijalne politike. Rezultati ispitivanja diskrepancije između idealnog i realnog stanja u realizaciji funkcija socijalnog rada pokazuju da stručni radnici predviđaju povećanu aktivnost na realizaciji svih funkcija, ali, dakako, ne svih podjednako. Tako se najveći stupanj promjena očekuje kod utjecaja na socijalnu politiku i ostvarivanje inicijalnih veza između pojedinca i institucija, dok se minimalne promjene očekuju kod pomoći pojedincu.

Iz podataka je utvrđena značajna diskrepancija između realnog i idealnog stanja u stručnoj praksi socijalnog rada tj. između onog što su socijalni radnici prihvatili ili su prisiljeni raditi i onog što smatraju da bi trebali raditi.

Ti podaci prikazani su u tablici 1. (Upitnik EAPP/I) i grafikonu 1. koji pokazuje najveću diskrepanciju kod F5 (utjecaj na vođenje socijalne politike) koja kod realnog stanja ima slab intenzitet (4,2), dok je kod idealnog stanja ta funkcija intenzivno naglašena (1,7). Kod ostalih funkcija diskrepancija je nešto naglašenija kod F3 (Poboljšanje odnosa pojedinac-institucija), F4 (Poboljšanje funkcioniranje sustava davalaca usluga), F6 (Raspodjele materijalnih potencijala društva) i F7 (Funkcije socijalne kontrole), ali ne značajnije od ostalih funkcija. Mjerenjem stupnja diskrepancije potvrđena je hipoteza da se socijalni i drugi stručni radnici u CZSR ne bave u podjednakoj mjeri svim funkcijama socijalnog rada te je zbog objektivnih okolnosti njihov profesionalni rad znatno ispod njihovih vlastitih idealnih očekivanja.

Sažetak istraživanja diskrepancije između realnog i idealnog stanja u intenzitetu realizacije funkcija socijalnog rada svodi se na to da socijalni i drugi stručni radnici u CZSR, globalno i parcijalno, nisu zadovoljni postojećim stanjem i da se zalažu za progresivne promjene težišta socijalnog rada, pri čemu se intenzivnije promjene predviđaju kod funkcija koje su do sada bile zanemarene, a inače se smatraju značajnima.

Tablica 2. Postojanje i praktično funkcioniranje timova u CZSR

Postojanje timova u CZSR	Timovi postoje	Timovi ne postoje
1. CZSR Novi Zagreb	X	-
2. CZSR Peščenica	X	-
3. CZSR Velika Gorica	X	-
4. CZSR Susjedgrad	X	-
5. CZSR Črnomerec	X	-
6. CZSR Trnje	X	-
7. CZSR Trešnjevka	X	-
8. CZSR Maksimir	X	-
9. CZSR Zaprešić	X	-

Kao što je vidljivo, u svim CZSR postoji neki oblik timskog rada. Gotovo 90% ispitanika odgovorilo je da se radi o multidisciplinarnim timovima, dakle timovima koji su sastavljeni od stručnjaka različitih profila. Svega 10% ispitanika u CZSR ističe sudjelovanje u monodisciplinarnim timovima, dakle timovima sastavljenim od stručnjaka istog profila.

Tablica 3. Karakter vlastitog sudjelovanja u timu

Tip funkcije	Relativne frekvencije
1. Autentične funkcije	62
2. Zajedničke funkcije	18
3. Timske funkcije	20
Ukupno	100

Iz tablice 3. se vidi da socijalni i drugi stručni radnici u zagrebačkim CZSR najviše participiraju u ostvarivanju autentičnih funkcija, dakle onih koje se odnose na suradnju različitih disciplina u izmjeni ekspertnih stajališta i uspostavljanju pozitivnih međudodosa, a najmanje participiraju u ostvarivanju zajedničkih funkcija koje se odnose na zajedničke, opće probleme tima.

Navedeni podaci mogu se dovesti u korelaciju s pitanjem koje se odnosi na postojanje problema u funkcioniranju tima u kojem stručnjaci sudjeluju. Najveći broj ispitanika (60%) smatra da je glavni problem neprihvatanje različitih stajališta drugih članova u timu. 30% ispitanika smatra da je indikativna nedovoljna kooperativnost pojedinih članova tima i neuspješna komunikacija među članovima tima. 10% ispitanika navodi ostale probleme, kao što su preopterećenost u radu s prognanicima-izbjeglicama, nedostatak određenih profila stručnjaka, formiranje ad hoc timova, problemi vezani za organizaciju i realizaciju stručnog rada i sl.

Tablica 4. Korištenje pojedinih vrsta modela u praksi CZSR

Tip modela	Relativne frekvencije
1. Dijagnostički model	35
2. Metodički model	50
3. Model planiranih promjena	10
4. Terapijski model	-
5. Model rješavanja problema	-
6. Kombinacija postojećih modela	5
Ukupno	100

Korištenje modela u praksi socijalnog rada jasno ukazuje na klasičnu, metodičku ili tzv. "klijentocentričku" orijentaciju, što je u uskoj vezi s F1 (funkcijom pružanja neposredne pomoći u prevladavanju problema), na koju socijalni radnici ulažu najviše vremena i energije.

Ostali razvojni modeli koji naglašavaju pomak od individualističkog, rehabilitacijskog i terapijskog pristupa k akcijskom pristupu ("problem solving" model i model planiranih promjena) nisu uopće zastupljeni ili su zastupljeni u manjoj mjeri.

Upitnikom EAPP/IV željelo se istražiti kakav je indeks, međuprofesionalne i međufunkcijske suradnje. Upitnik je sastavljen tako da mjeri odnose sa suradnicima koji su već duže vremena profesionalno povezani. Socijalnim i drugim stručnim radnicima CZSR bilo je ponudeno 25 tvrdnji na koje su trebali odgovoriti ocjenama od 1 do 5. Radi jednostavnije obrade sve tvrdnje grupirane su u dvije skupine: a) prva skupina su tvrdnje koje odražavaju izrazito pozitivan stav prema suradnicima, b) druga skupina su tvrdnje koje odražavaju negativan stav prema suradnicima. Detaljnom analizom (pomoću medijan-testa) ustanovili smo da respondenti u većini slučajeva imaju pozitivan stav prema svojim suradnicima (4,3), a prilično rijetko negativan stav (1,7). Tablica 5. pokazuje indeks odnosa suradnika u jednom nasumce odabranom CZSR.

Tablica 5. Indeks odnosa suradnika

1. Slažem se dobro sa svojim suradnicima	4,3
2. Izgleda da me moji suradnici stvarno poštuju	4,0
3. Moji me suradnici stvarno razumiju	4,2
4. Moji me suradnici jako vole	3,3
5. Stvarno volim moju sadašnju grupu suradnika	4,0
6. Moji mi suradnici zgleđaju jako lijepo	3,3
7. Moji suradnici se ugledaju na mene	3,6
8. Moji suradnici misle da sam im potreban	3,1
9. Moji mi suradnici izražavaju zahvalnost	2,7
10. Moji suradnici visoko cijene moje mišljenje	3,6
11. Osjećam se potrebnim članom svoje grupe suradnika	4,0
12. Ne mogu egzistirati izvan moje grupe suradnika	3,1
13. Moji suradnici ne vode brigu o meni	2,7

14. Moji suradnici me lošije tretiraju	1,2
15. Ne osjećam da pripadam svojoj grupi suradnika	1,5
16. Moji su suradnici skup snobova	1,3
17. Osjećam se isključen iz svoje grupe suradnika	1,0
18. Mrzim svoju sadašnju grupu suradnika	1,3
19. Izgleda da me moji suradnici zaobilaze	1,2
20. Stvarno osjećam da me moji suradnici ne vole	1,2
21. Želim imati drugačiju grupu suradnika	2,3
22. Izgleda da me moji suradnici ne zapažaju	1,6
23. Želio bih da ne budem dio takve grupe suradnika	2,0
24. Izgleda da me moji suradnici podcjenjuju	1,2
25. Moji me suradnici stvarno ne zanimaju	1,7

Ispitanici su pored svake ove tvrdnje upisali odgovarajući broj od 1 do 5: 1.

1. Rijetko ili nikada,
2. Prilično rijetko,
3. Povremeno,
4. Prilično često,
5. Uvijek ili gotovo uvijek.

Izračunati indeks odnosa suradnika iznosi 2,55, što donekle potvrđuje gore navedene tvrdnje.

8. RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Postojeću praksu socijalnog rada, kao što smo vidjeli, karakterizira monometodski pristup odnosno orijentacija utemeljena na radu s pojedincem. Prividno bogatstvo metoda i tehnika kojima se socijalni radnici koriste u raznovrsnim aktivnostima koje su ekstrahirane iz osnovnih funkcija socijalnog rada, ne može sakriti očiglednu činjenicu da je ovakav "profil" aktivnosti blizak klasičnom, klijentocentričnom socijalnom radu, čija je osnovna metodička operacionalizacija "case-work" s težištem na metodičkom i dijagnostičkom modelu rješavanja problema. Iz toga se može izvesti zaključak da socijalni rad u CZSR ima pretežno kurativan i terapijski, a rijetko preventivni karakter.

S tim u vezi postavlja se nekoliko ključnih pitanja i dilema: 1. Mogu li se socijalni radnici zadovoljiti aktivnostima koje imaju samo "popravljački" karakter? 2. Mogu li oni pridonositi prevladavanju društvenih proturječnosti s obzirom na institucionalni, metodski i sadržajni okvir svog djelovanja? 3. Mogu li socijalni radnici i na koji način sudjelovati u socijalnim promjenama? 4. Dopušta li institucionalizirani društveni i politički sustav socijalnim radnicima da sudjeluju u društvenim promjenama u skladu s razvojem autentičnih ljudskih potreba.

Rezultati istraživanja pokazali su da realnu praksu socijalnog rada karakterizira dominantan klasični koncept socijalnog rada, pa je takav stil rada nametnut svim profilima stručnjaka bez obzira na njihovu educiranost i očekivane rezultate u raspodjeli funkcija i njima pripadajućih aktivnosti. Ispitujući idealizirano stanje prakse, dobili smo bitno

drugačiju sliku. Socijalni radnici naglašavaju potrebu komplementarnosti sva tri poznata metodološka pristupa s tendencijom ujednačenog i intenzivnog ostvarivanja svih funkcija socijalnog rada. Taj ujednačeni odnos prema svim funkcijama socijalnog rada njeguju diplomirani socijalni radnici. Ostali profili stručnjaka naglašavaju specijalistički rad koji pored svojih brojnih prednosti ima parcijalni i segmentarni karakter jer izdvaja pojedine potrebe i probleme iz konteksta ukupne socijalne situacije.

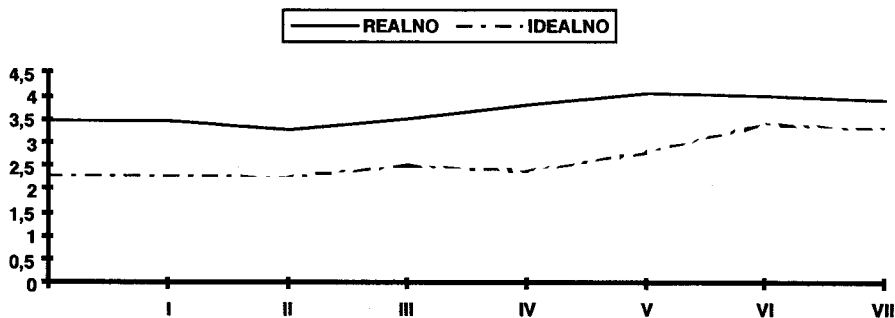
Socijalni radnici više stručne spremne više se opredjeljuju prema općem ili polivalentnom radu, što je logična posljedica njihove prethodne edukacije, ali i raspodjele realnih radnih zadataka unutar CZSR.

Medutim, najveća zabluda koja u svezi s time nastaje jest izjednačavanje socijalnog rada u organiziranju zajednice s općim ili polivalentnim socijalnim radom, odnosno tipičnom organizacijom rada CZSR po lokalnim zajednicama. Socijalni rad u organiziranju zajednice jest kompleksan metodološki pristup te se nikako ne može izjednačiti s organizacijom rada centra za socijalni rad po lokalnim zajednicama.

Dosta optimizma unosi saznanje da socijalni i drugi stručni radnici u zagrebačkim CZSR znaju kako bi valjalo raditi, budući da se zalažu za holistički ili integrativan pristup što je jedan od ključnih sadržajno- predmetnih, ali i metodoloških načela socijalnog rada. Postojanje evidentne diskrepancije između realnog i idealnog stanja u praksi treba tumačiti stimulatивно. To znači da sami praktičari ne samo što nisu zadovoljni onim što i kako rade, već dobrim dijelom i sami znaju ili naslućuju kako bi zaista trebalo raditi.

Grafikon 1.

REZULTATI ISPITIVANJA DISKREPANCIJE IZMEĐU REALNOG I IDEALNOG STANJA U REALIZACIJI FUNKCIJA SOCIJALNOG RADA

- Legenda:
1. Vrlo intenzivno
  2. Intenzivno
  3. Osrednje intenzivno
  4. Slabo
  5. Vrlo slabo